

Evropská
komise

Co je Eurydice

Úkolem sítě Eurydice je poznávat a objasňovat organizaci a fungování různých evropských vzdělávacích systémů. Tato síť popisuje národní vzdělávací systémy a zpracovává tematické srovnávací studie, ukazatele a statistiky. Cílem Eurydice je prostřednictvím své práce zlepšovat porozumění, spolupráci, důvěru a mobilitu na evropské i mezinárodní úrovni. Síť Eurydice se skládá z národních oddělení sídlících v jednotlivých evropských zemích. Její aktivity koordinuje Výkonná agentura pro vzdělávání, kulturu a audiovizuální oblast. Všechny publikace Eurydice jsou zdarma dostupné na internetových stránkách nebo na vyžádání v tištěné podobě. Více informací lze nalézt adrese <http://ec.europa.eu/eurydice>.

Plné znění studie

Modernizace vysokoškolského vzdělávání v Evropě: akademičtí pracovníci – 2017 je dostupné v angličtině na stránkách Eurydice: <http://ec.europa.eu/eurydice>

Tištěné kopie této studie

Lze získat na vyžádání na adrese: eacea-eurydice@ec.europa.eu

Kontakt

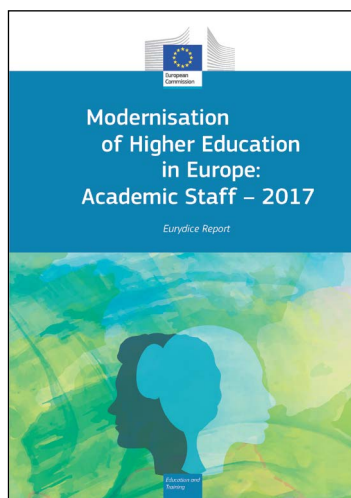
Wim Vansteenkiste,
Communication and Publications:
+32 2 299 50 58

České oddělení Eurydice

Dům zahraniční spolupráce
Na Poříčí 1035/4
110 00 Praha 1
E-mail: eurydice@dzs.cz
Web: www.naerasmusplus.cz

Nová publikace Eurydice

Modernizace vysokoškolského vzdělávání v Evropě: akademičtí pracovníci – 2017

V posledních dvou desetiletích prošel vysokoškolský sektor výraznými změnami. I přes nedávný demografický pokles vysokoškolské populace v některých zemích se celkové počty studentů zvýšily a vysokoškolský sektor se diverzifikoval a prošel mnoha strukturálními změnami. Akademičtí pracovníci jsou mezi prvými, kteří se musí vypořádat se zvýšenými požadavky společnosti. Jsou však systémy nastaveny tak, aby jim umožnily držet s těmito rychlými změnami krok?

Publikace *Modernizace vysokoškolského vzdělávání v Evropě: akademičtí pracovníci – 2017* zkoumá současnou situaci akademických pracovníků v rychle se měnícím vysokoškolském prostředí v Evropě. Zpráva sleduje kvalifikační požadavky na akademické pracovníky, proces jejich přijímání, zaměstnávání a pracovní podmínky na vysokých školách, externí zajišťování kvality a strategie internacionalizace na centrální úrovni.

Studie je založena převážně na kombinaci kvalitativních a kvantitativních údajů a zahrnuje vysokoškolské systémy v 35 zemích. Zaměřuje se na nejtypičtější kategorie pracovníků vysokých škol, především těch, kteří jsou odpovědní za výuku a/nebo výzkum.

Studie rovněž zahrnuje národní diagramy, jež poskytují názorný přehled základních kategorií akademických pracovníků v dané zemi. Pro každou kategorii pracovníků je uvedena řada informací včetně jejich hlavních povinností, kvalifikačních požadavků, pracovních smluv a statistických údajů.

Tento leták Eurydice podává stručný přehled hlavních zjištění obsažených ve studii.

Ženy jsou na vysokých školách i nadále málo zastoupeny

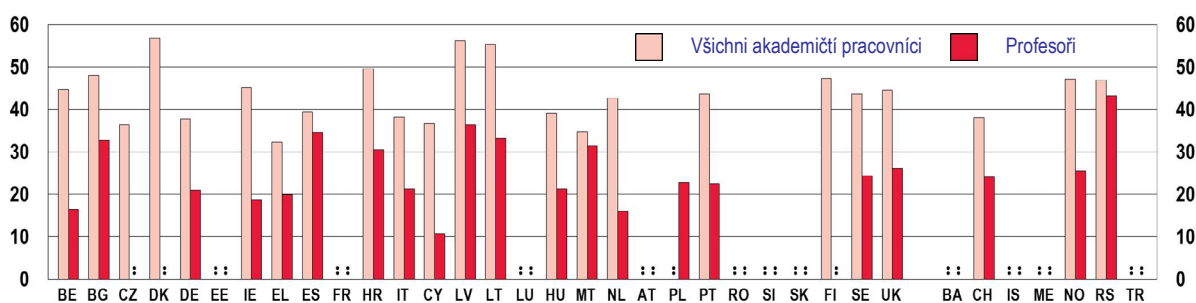
Ve většině evropských zemí nejvyšší orgány upravují alespoň některé aspekty přijímání akademických pracovníků, přičemž zvláštní předpisy se liší jak obsahem, tak rozsahem. 24 vysokoškolských systémů má legislativu týkající se rovných příležitostí, která je přímo použitelná pro přijímání akademických pracovníků. Předpisy o rovných příležitostech zpravidla zahrnují pohlaví, etnický původ, postižení, náboženství, věk, politické názory a sexuální orientaci.

Konkrétní provádění těchto právních předpisů bývá ponecháno na zaměstnavatelích, ale pokud zákony obsahují konkrétní cíle nebo návody, obvykle se omezují pouze na genderovou vyváženost zaměstnanců. Ta patří už desítky let mezi priority evropské politiky. Nicméně přestože na pozicích akademických pracovníků došlo k pozitivnímu vývoji, ve většině zemí tvoří ženy méně než polovinu těchto pracovníků.

Nerovnost pohlaví je ještě více zřejmá v případě počtu žen, které dosáhly profesury. V zemích jako Belgie, Irsko, Řecko, Kypr a Nizozemsko je mezi profesory méně než 20 % žen. Srbsko je jedinou zemí, která má více než 40 % profesorek.

V celé Evropě brání ženám v cestě k vyšším akademickým postům překážky, které obecné právní předpisy týkající se rovných příležitostí dosud nepřekonal. Tato skutečnost má o to větší význam, uvědomíme-li si, že v mnoha zemích legislativa pro zaměstnávání akademických pracovníků poskytuje větší pracovní jistotu pro vyšší pozice. Nejenže je tedy zastoupení žen v tomto sektoru nedostatečné, ale ženy také zaujímají méně prestižní posty, takže čelí i větším nejistotám, které se týkají pracovních podmínek.

Obr. 3.5: Podíl žen na celkovém počtu akademických pracovníků a profesorů, 2013

Zdroj: European Tertiary Education Register (údaje k listopadu 2016).

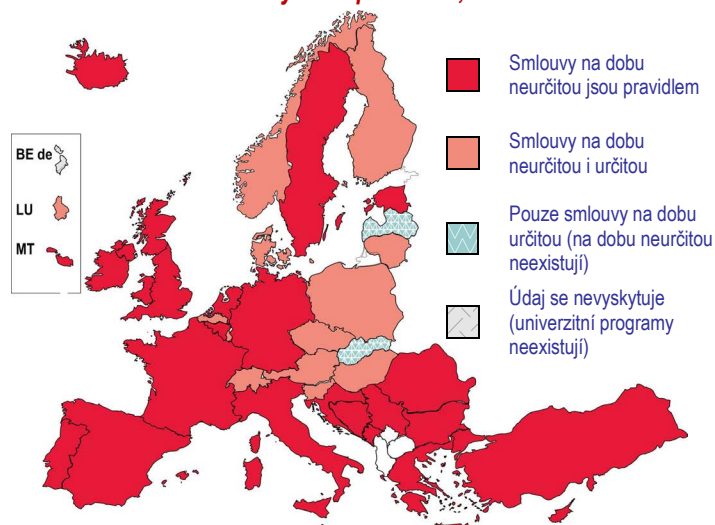
Akademičtí pracovníci na vyšších pozicích mívají příznivější pracovní podmínky a jistější smlouvy než jejich kolegové na nižších pozicích

V celé Evropě vyžaduje budování kariéry na vysoké škole a následný postup až k nejvyšším akademickým pozicím vynaložení velkého množství času a úsilí, ale jistota zaměstnání se zpravidla nezlepšuje. Ve většině zemí existují pro akademické pracovníky smlouvy na dobu určitou i neurčitou, až na Slovensko a Lotyšsko, kde existují smlouvy pouze na dobu určitou.

Důležitým faktorem smluvní stability jsou fáze akademické kariéry, kdy akademičtí pracovníci na nižších pozicích bývají zaměstnáni na základě projektů nebo na smlouvy na dobu určitou, zatímco pracovníci na vyšších pozicích mívají smlouvy na dobu neurčitou. I když ve většině evropských zemí má dosud většina profesorů nebo dalších vyšších akademických pracovníků smlouvy na dobu neurčitou, uchází se o tyto pozice stále více zájemců, a pracovní příležitosti ve vysokoškolském sektoru se celkově snižují.

Nejvyšší podíl smluv na dobu neurčitou (80 či více procent) uvádí Francie, Malta a Turecko, následuje Švédsko, kde má smlouvy na dobu neurčitou asi 70 % akademických pracovníků.

Obr. 4.2: Pracovní smlouvy univ. profesorů, 2015/16

Zdroj: Eurydice.

Na druhém konci spektra se nachází Německo, Estonsko, Rakousko (univerzitní sektor), Finsko (univerzitní sektor) a Srbsko se 30 či méně procenty akademických pracovníků se smlouvami na dobu neurčitou.

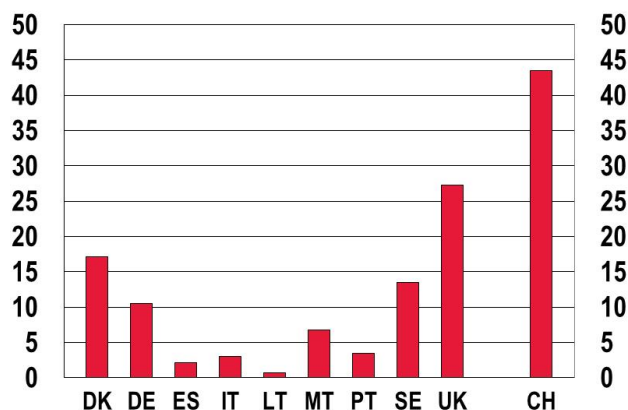
Akademičtí pracovníci jsou vybízeni k mobilitě a některé země mají vysoký podíl zahraničních pracovníků

Mezi tvůrci politik a činiteli na institucionální úrovni panuje široká shoda v tom, že mobilita akademických pracovníků je přínosem pro zlepšování kvality vysokoškolského vzdělávání a výzkumu, pro rozšiřování znalostí a pro podporu studentské mobility. Ve většině evropských zemí existuje alespoň nějaká forma centrální strategie, která má podporovat internacionalizaci vysokoškolského sektoru, a zhruba jedna třetina zemí má velmi podrobné plány podporující tento jev.

Komplexní statistické údaje o mobilitě akademických pracovníků nejsou k dispozici, i když většina evropských vysokoškolských systémů uvádí, že byly vytvořeny mechanismy pro sledování mobility akademických pracovníků na národní úrovni. Z údajů, které k dispozici jsou, vyplývá, že v mnoha zemích je složení akademického sboru velmi mezinárodní s vysokým procentem akademických pracovníků s cizím občanstvím.

Například ve Spojeném království se 27,3 % akademických pracovníků narodilo v zahraničí a ve Švýcarsku činí toto číslo 43,5 %.

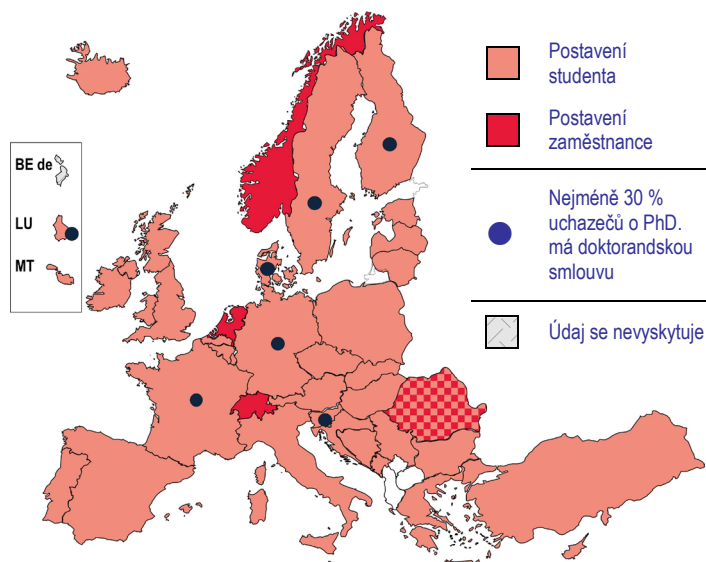
Obr. 6.3: Podíl akademických pracovníků s cizím občanstvím, 2013

Zdroj: European Tertiary Education Register (data k listopadu 2016).

Titul doktora je potřeba pro většinu akademických míst a většina uchazečů o tento titul je považována za studenty

Obr 2.1: Počáteční právní postavení uchazečů o titul doktora, 2015/16

Zdroj: Eurydice.

Doktorát je obecně považován za milník v akademické kariéře. Příprava zpravidla probíhá nejméně tři roky a charakterizuje ji dvojitý vztah: je považována za počáteční stádium akademické kariéry a současně se jedná o prodloužené období vzdělávání na vysoké úrovni, jež je zaměřeno na výzkum.

Ve většině zemí jsou studující v doktorských programech považováni za studenty, i když jsou zároveň začínajícími výzkumníky. To může souviset s Boloňským procesem, který zvýšil význam prvků výuky v doktorských programech.

Ve většině evropských zemí je doktorát ze zákona požadavkem pro střední a vyšší akademické pozice, někdy i pro pozice nižší. Asi v jedné čtvrtině všech vysokoškolských systémů v Evropě (především v Německu mluvícím společenství Belgie, v České republice, v Irsku, na Maltě, v Nizozemsku, v Rakousku, ve Finsku, ve Spojeném království, na Islandu a v Černé hoře) nejvyšší právní předpisy doktorát jako minimální kvalifikaci pro žádnou kategorii akademických pracovníků formálně nestanovují. Nicméně většina těchto zemí uvádí, že i když doktorát není požadavkem ze zákona, v rozvoji akademické kariéry stále hraje důležitou úlohu.

